

Sådan kan en jordfordeling påvirke økonomien på landbrugsbedrifter

Deltager du i en jordfordeling, kan det påvirke din landbrugsbedrift på mange områder. Se bud på, hvad en jordfordeling betyder for produktion og økonomi for to konkrete ejendomme.

v/Michael Højholdt, Landbrug & Fødevarer F.m.b.A., SEGES Erhvervsøkonomi

Flere slags jordfordeling

I en traditionel jordfordeling omlægges arealer mellem lodsejere med det formål at forbedre bedrifternes arrondering med disse mål for øje:

- sammenlægning af mindre marker til større marker
- sikre de enkelte lodsejere kortest mulig afstand mellem lagre og marker
- sikre rationelle markstørrelser og -former.

I en multifunktionel jordfordeling er forbedring af arronderingen blot ét af mange formål, som jordfordelingen kan opfylde. Det er en frivillig arealomlægning af landbrugsjord, hvor forskellige formål som natur, miljø, friluftsmuligheder og klima sammentænkes.

En jordfordeling kan have flere effekter i produktionen

For landmænd med fokus på produktion vil ændringer i areal, bonitet, transportafstand, markstørrelse mv. ved en jordfordeling være en væsentlig motivationsfaktor for at deltage i en jordfordeling.

En jordfordeling kan også have en række afledte effekter, der kan betyde meget for den enkelte bedrift, for eksempel

- staldnære arealer, der kan anvendes til afgræsning
- harmonikrav og afsætning af husdyrgødning
- ændring af jordværdi og dermed værdi af pant i forhold til kreditgiver.

Læs mere om økonomi og værditab på jord i artiklen "Hvordan skaber vi økonomi til multifunktionel jordfordeling?"

I to eksempler nedenfor estimeres, hvad ændringer i det dyrkede areal og transportafstand til markerne kan betyde for produktionen og produktionsøkonomien.

Ejendom 1: Afståelse eller permanent græs på lave arealer

Ejendom1

- en konventionelt drevet ejendom med kviehotel til opstaldning og dyrkning af grovfoder til besætningen samt salgsafgrøder
- en del af ejendommen er lavtliggende drænede arealer, der kan tænkes drevet mere ekstensivt eller eventuelt afstås til f.eks. natur eller vådområder.

Der er opstillet en beregning omfattende de dyrkede afgrøder og bedriftens egne tal for estimerede udbytter.

Dækningsbidrag i marken (DB) og dækningsbidrag efter maskiner og arbejde (DBII) er estimeret med brug af normomkostninger fra afgrødekalkuler på uvandet sandjord, med husdyrgødning på grovfoderafgrøder og handelsgødning på salgsafgrøder. Kornpriser 110 kr. pr. hkg for vårbyg, 100 kr. pr. hkg for vinterrug hybrid. Foderenheder er værdisat til vejledende intern pris 135 øre pr. FEN græs, 126 øre pr. FEN helsæd.

Der er i nudrift godt 90 ha i markplanen og følgende afgrødefordeling

Afgrødefordeling 2020	Antal ha	Primært udbytte	Afgrødepris	DBII	
		hkg eller FEN pr. ha	kr. pr. enhed	kr. pr. ha	kr. i alt
Vårbyg	35,0	50	110	883	30.940
Vårbyg helsæd	3,7	4.500	1,26	663	2.445
Kløvergræs slæt 31-50 %	24,0	7.000	1,35	1.314	31.503
Vinterrug hybrid	16,6	65	100	817	13.560
Silomajs	12,9	9.500	1,01	1.865	24.076
Sum	92,2			1.112	102.525

Figur 1 Afgrødefordeling på 92 ha nudrift samt estimerede udbytter, priser og DBII

Alternativ 1: Afgivelse af ca. 45 ha ved en jordfordeling

Dermed er den tilbageværende jord øremærket til grovfoderdyrkning. Der er harmoniareal nok på bedriften til, at dette kan lade sig gøre.

Afgørdefordeling 2020	antal ha	Primært udbytte	Afgørdepris	DBII	
		hkg eller FEN pr. ha	kr. pr. enhed	kr. pr. ha	kr. i alt
Vårbyg helsæd	4,7	4.500	1,26	663	3.130
Kløvergræs slæt 31-50 %	28,3	7.000	1,35	1.314	37.220
Silomajs	14,2	9.500	1,01	1.865	26.414
Sum	47,2			1.414	66.764

Figur 2 Afgørdefordeling ved afgivelse af 45 ha og dyrkning på 47 ha samt estimerede udbytter, priser og DBII

Alternativ 2: Ekstensivering af 45 ha

Hvis ejeren vælger at ekstensivere de 45 ha, kommer regnestykket til at se således ud:

Afgørdefordeling 2020	antal ha	Primært udbytte	Afgørdepris	DBII	
		hkg eller FEN pr. ha	kr. pr. enhed	kr. pr. ha	kr. ialt
Vedr. græs slæt	35,0	3.100	1,35	295	10.313
Vårbyg helsæd	3,7	4.500	1,26	663	2.440
Kløvergræs slæt 31-50 %	23,9	7.000	1,35	1.314	31.431
Vinterrug hybrid	16,6	65	100	817	13.530
Silomajs	12,9	9.500	1,01	1.865	24.021
Sum	92,0			888	81.735

Figur 3 Afgørdefordeling ved ekstensivering af 45 ha samt estimerede udbytter, priser og DBII

Konklusion for jordfordeling på ejendom 1

I figuren nedenfor findes et overblik over de estimerede dækningsbidrag efter maskiner og arbejde ved de tre scenarier og ved forskellige ændringer i forudsætninger.

	Nudrift	Afståelse 45 ha	Permanent græs i 45 ha
	DB II [kr.]		
1. Standardforudsætninger:	102.525	66.764	81.735
2. Maskin- og arbejdsomkostninger udgør 95 % af norm, stiger 2,5 % ved udtagning	127.320	74.130	98.685
3. Kornpris 150 kr. pr. hkg :	226.547	66.764	135.555
4. Kombination af 2 & 3:	251.343	74.130	152.505

Figur 4 oversigt over estimerede økonomiske konsekvenser af de tre scenarier ved forskellige forudsætninger.

Ved standardforudsætninger er DBII ved nudrift ca. 35.000 kr. bedre end afståelse af de 45 ha, og ca. 20.000 kr. bedre end ekstensivering af 45 ha. I det sidste tilfælde vil man ved

stabile udbytter på de permanente græsarealer eventuelt kunne reducere i arealet med slætgræs i omdrift og dermed øge arealet med korn med op til ca. 15 ha. Driftsøkonomisk vil det samlede DBII forventelig ende på omtrent samme niveau som vist i figur 3, men vil være at foretrække da det er væsentlig nemmere at sælge korn end grovfoder i overskud.

Ved afståelse af areal vil maskin- og arbejdsomkostninger til egne maskiner stige lidt. Regnes der med, at bedriften i udgangspunktet ligger lidt under normen for maskinomkostninger (95%), og disse stiger 2,5 % ved reduktion af arealet, bliver forskellene mellem de tre scenarier større.

Regnes der med en høj kornpris (150 kr. pr. hkg), er scenarierne for nudrift og omlægning af lave arealer til permanent græs og fortsat mulighed for korndyrkning ikke overraskende en meget bedre forretning end afståelse af areal og fokus på grovfoderdyrkning.

Bemærk, at ovenstående estimater alene fokuserer på dækningsbidrag efter maskiner og arbejde. Der er dermed ikke taget højde for EU-støtte, evt. værditab på jord ved overgang til alternativ arealanvendelse, overskud fra og skat på salg af jord eller mulighed for alternativ aflønning af ejers tid ved afståelse af areal.

Der er heller ikke inddraget mulighed for at opnå tilskud fra f.eks. vådområdeordning: Læs mere om dette i artiklerne [Økonomiske konsekvenser ved at lægge jord til et vådområde](#) og [Eksempler på økonomi i at lægge økologisk jord til et vådområde](#).

Ejendom 2: Jordbytte til bedre arrondering

Ejendom 2

- En svineproduktion på JB 4 dyrker ca. 150 ha i omdrift med foderkorn og en smule grovfoder
- Markarbejde udføres med egne maskiner
- Ejeren er interesseret i at indgå i en jordfordeling med henblik på at opnå bedre arrondering på bedriften
- Bedriftens dyrkede areal omfatter 14 ejede marker og 7 forpagtede marker. De 7 forpagtede marker ligger samlet i én markgruppe, ikke ret langt fra bedriftens stalde og lagre. De 14 ejede marker ligger i tre markgrupper, hvoraf de to ligger et stykke fra bedriftens stalde og lagre/gyllebeholdere.

Markgruppe (A) udgøres af seks marker på i alt ca. 22 ha, og der er godt 4 km til ejendommen. Markgruppe (B) udgøres af 2 marker på i alt knap 4 ha og en afstand på lidt over 3 km. Samlet er det 25 ha med en gennemsnitlig vægтет afstand til bedriftens lagre på lige lidt over 4 km.

Ved en jordfordeling håber ejeren at kunne fastholde arealet, men reducere transportafstanden mellem mark og lagre. Målsætningen er, at de to markgrupper A og B jordfordeles til én markgruppe C med en gennemsnitlig transportafstand på ikke over 1,5 km til

bedriftens lagre og gyllebeholdere.

Idet det antages, at udbyttepotentiale og afgrødevalg på de berørte arealer før og efter jordfordelingen er uændret, kan der tilnærmet beregnes en økonomisk effekt baseret på den reducerede transportafstand.

I dette tilfælde anvendes "tommelfingerregler" for transportomkostninger. For dyrkning af korn med halmbjærgning og gødskning af gylle estimeres den årlige transport at koste i niveauet 200 kr. pr. km pr. ha pr. år.

Konklusion for jordfordeling på ejendom 2

For svineproduktionen vil en reduktion af transportafstanden med gennemsnitlig ca. (4 km – 1,5 km) = 2,5 km på 25 ha i alt betyde en årlig besparelse på

200 kr. pr. km. pr. ha pr. år x 2,5 km x 25 ha = 12.500 kr. pr. år

En del af denne besparelse (ca. 40 %) vil være arbejdstid, som skal veksles til anden værdiskabende aktivitet på bedriften for at give en reel gevinst. Resten af besparelsen vil udgøres af sparet brændstof og vedligehold. Der vil desuden være en marginal effekt på værditab og forrentning af traktorerne, der samtidig skal fordeles på lidt færre traktortimer på bedriften som helhed.

Du kan læse mere om tommelfingerreglerne for transportomkostninger og beregne dine egne omkostninger meget mere præcist ved anvendelse af det lille regneværktøj, du kan finde i artiklen "[Hvor meget koster transportopgaverne på din bedrift?](#)"

Mere viden om jordfordeling

- [Jordfordeling og multifunktionel jordfordeling på LandbrugsInfo](#)
- [Jordfordeling \(Landbrugsstyrelsen\)](#)